

Paroda galerijoje Kunstkamera

PRANCIŠKUS SMUGLEVIČIUS

DOMUS AUREA

2016 10 18 – 12 02

Pranciškus Smuglevičius (1745–1807) – žymiausias klasicizmo dailininkas Lietuvoje. 1763-1764 m. jis studijavo tapybą Romoje pas Antonijų Maronį, o nuo 1766 m. kaip karaliaus Stanislovo Augusto Poniatovskio stipendininkas mokėsi Šv. Luko akademijoje. 1784 m. dailininkas grįžo į Varšuvą, įsteigė privačią dailės dirbtuvę. 1785 m. dailininkas lankėsi Vilniuje, vyskupo Ignoto Jokūbo Masalskio užsakymu nutapė paveikslus rekonstruojamai Vilniaus katedrai. 1797 m. tapo Vilniaus universiteto steigiamos Piešimo ir tapybos katedros profesoriumi ir visam laikui persikėlė į Vilnių.

Galerijoje **Kunstkamera** rengiamoje **Pranciškaus Smuglevičiaus** parodoje „**Domus Aurea**“ nusikeliama į Pranciškaus Smuglevičiaus kūrybos laikotarpį Romoje. Šio etapo sukurti kūriniai nėra plačiai tyrinėti ir eksponuoti.

Pranciškus Smuglevičius tapo vienu garsiausių lietuvių dailininkų, gavusių ATR karaliaus Stanislovo Augustino Poniatovskio protekciją ir remiamų LDK išdo, – jis nuo 1765 m. mokėsi Šv. Luko akademijoje Romoje, kur nuo pat pradžių pasižymėjo kaip ypatingai gabus studentas ir, popiežiaus Klemenso XIV muziejaus surengtame konkurse, pelnė I premiją. Šv. Luko akademijoje Pranciškus Smuglevičius kūrė tuo metu nauju ir dominuojančiu neoklasicizmo stiliumi. Tai tapo paskata ir P. Smuglevičiaus išgarsėjimui. Tuo metu, esant dideliame susidomėjimui senovės Antikos istorija, Romoje buvo griežtai saugomas bet koks senovės artefaktų išvežimas, todėl daug keliautojų ir mokslininkų plūdę į Romą siekė įsigyti bent neseniai sukurtą meno kūrinį. Be to, Romoje buvo leidžiama laisvai prieiti prie archeologinių kasinėjimų ir dailininkai galėdavo kurti iš natūros. Tai lėmė ir Pranciškaus Smuglevičiaus kūrybos stilių. Vertinamas kaip piešėjas ir tapytojas, Pranciškus Smuglevičius suartėjo ir bendradarbiavo su archeologais, antikvarais ir kolekcionieriais (Winckelmannu, Jamesu Byresu), patraukė iliustruotų knygų ir grafikos atspaudų leidėjų dėmesį.

Vienas reikšmingiausių Romos laikotarpiu sukurtas Pranciškaus Smuglevičiaus ciklą – tai Tito termų sienų tapybos piešiniai. 1774 metais to meto garsus Romos antikvaras pradėjo vadinamųjų Tito termų atkasimo darbus. Kaip vėliau paaiškėjo, atkastos buvo ne termos, o Nerono Aukso rūmai (*Domus Aurea*). Kasinėjimų metu pavyko atidengti sienas ir lubas. Atidengtos freskos susilaukė didelio dėmesio, o jas perpiešti Mirri pakvietė Pranciškų Smuglevičių. Iš viso buvo nupiešti 59 sieninės tapybos piešiniai, iš kurių 34 nupaišė Smuglevičius, 20 Smuglevičius kartu su Brenna ir 5 Brenna. P. Smuglevičiui teko ne tik kopijuoti, bet ir papildyti trūkstamas sunaikintų freskų vietas. Piešinius vario plokštelėse išraižė Romos graveris Marco Gregorio Carloni, piešiniai buvo atspausinti ir įrašyti į albumą *Vestigia delle Terme di Tito e loro interne pitture (Tito termų liekanos ir jų vidaus tapyba)*. Tito termų vaizdai greitai nurungė antikinės produkcijos rinką ir tapo bibliografinė reitenybe Europoje. Kartu albumas atliko didelį vaidmenį propaguojant Antikos motyvus ir kompozicijas visoje Europoje. Albumas išleistas du kartus, planuotas ir trečias albumo išleidimas, tačiau sumanymas liko neįgyvendintas. Albumo tiražas ir pradinė kaina nėra žinomi, tačiau užfiksuotas faktas, kad 1785 m. pirmasis Lenkijos karaliaus Stanislovo Augusto patarėjas meno

klausimais, supažindino monarchą su pastangomis nupirkti Tito termų albumą ir pervežti į Lenkiją, tačiau dėl lėšų stygiaus karalius šio pirkinio atsisakė, tai leidžia daryti prielaidą, kad albumo kaina buvo didelė.

Mirri leidybos darbai išgarsino Pranciškų Smuglevičių kaip dailininką, vėliau tai lėmė bendrus darbus su Vatikano muziejumi. Buvo išleistas septynių tomų *Popiežiaus Klemenso muziejaus* albumas, kur pirmame tome išspausdinti ir Pranciškaus Smuglevičiaus piešinių raižiniai: Jupiterio žmona *Junona*, meilės deivė *Venera*, muzikos mūza *Euterpė*, elegijos mūza *Erata*, lyrinės poezijos, šventų himnų ir iškaltos mūza *Polyhymnija*, Gajaus ir Urano dukra, mūza *Mnemosinė*, derlingumo deivė *Cerera*.

Parodoje „Domus Aurea“ eksponuojama 19 atskirų Pranciškaus Smuglevičiaus raižinių iš Nerono Aukso rūmų (*Domus Aurea*), klaidingai vadintų **Tito termomis**, albumo, be to, galerijoje bus vienintelė, unikali proga Lietuvoje pamatyti ir visą pilną, originalų *Domus Aurea* albumo rinkinį. Taip pat parodoje eksponuojamos ir keturios mūzos: Euterpė, Erata, Polyhymnija ir Mnemosinė iš **Popiežiaus Klemenso muziejaus** albumo. Galiausiai parodoje pristomi ir kitų autorių darbai, inspiruoti antikinio palikimo, artimi Pranciškaus Smuglevičiaus kūrybos dvasiai.

(Parodos anotacija parengta, remiantis Juozapo Blažiūno straipsniu „Pagal Pranciškaus Smuglevičiaus piešinius atspausti grafikos darbai (*Romos laikotarpis*)“, Lietuvių katalikų mokslo akademijos metraštis. T. 38. Vilnius, 2014)

Paroda „Domus Aurea“ veiks nuo 2016 m. spalio 18 d. iki gruodžio 2 d. galerijoje Kunstkamera (Ligoninės g. 4, Vilnius). Spaudos konferencija įvyks 2016 m. spalio 18 d. 13 val.

Galerijos „Kunstkamera“ darbo laikas: I–V 10:00–18:30, VI 12:00–16:00, VII nedirbame.

Adresas: Ligoninės g. 4, Vilnius

Daugiau informacijos: tinklalapiuose www.kunstkamera.lt, www.menorinka.lt, bei Facebook paskyroje „Kunstkamera“.